РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виссилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.: четвер 31-го мая 1917. Ч. 63. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Thursday, May 31, 1917. No. 63.

РОСІЇ ГРОЗИТЬ ЕКОНОМІЧНА РУЇНА.

„Нехай горівка враз із старим режімом щезне на віки!"--кличе Рада.

Велика битва над Ізонцо.-- Австрійці втратили 24.000 в полонених, Італійці 14.500.

100.000 АМЕРИКАНСЬКОГО ВІЙСКА НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ В ЕВРОПІ.

Вісти з України.

Приїзд депутації Українців до Петрограду.

Петроград, 10. цьвітня. — **Вчера прибула до Петрограду депутація від Головної Української Ради злучених народних організацій.**

Депутація відвідає президента ради міністрів, кн. Львова, у котрого буде старати ся о признане тимчасовим правительством ПРАВА УКРАЇНИ НА АВТОНОМІЮ.

Депутація була у міністра справедливости, Керенського, в справі виєднаня полекш для галицьких закладників і в справі зарядженя судового слідства щодо діяльности організації „Прикарпатская Русь".

Депутація буде старати ся у тимчасового правительства о назначенє ОКРЕМОГО МІНІСТРА ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНИ.

(„Новоє Время" з 10. цьвітня).

Українська ґазета.

Київ, 8. цьвітня. — Вийшло перше число щоденної української ґазети **„Нова Рада".**

Український народний зїзд.

Київ, 10. цьвітня. — Від дня 19. до 21. цьвітня відбудеть ся тут **український народний зїзд.**

ВОЄННІ ПРИГОТОВАНЯ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ.

Небавом 100.000 Американців буде на терені війни.

ЛОНДОН, 28. мая. — Урядовий звіт анґлійського правительства доносить, **що небавом 100.000 Американців буде находити ся на боєвім фронті у Франції,** виключаючи тих Американців, які вже служили при анґлійській і француській армії, і відділи, які небавом до Франції прибудуть.

Дальше подає звіт, що **в протягу одного року Злучені Держави вибудують 3.500 літаків і будуть мати вправлених 6.000 летунів.**

У звіті говорить ся про приготованя Злучених Держав **до виставленя 2.000.000 армії.**

Американські торпедовці ведуть вже спільну акцію з фльотою аліянтів против німецьких підводних лодок. **Одну дивізію війска, один відділ моряків і 9 полків піонірів призначено до Франції, а 10.000 лікарів і доглядачок хорих до Анґлії. Сотки їх вже прибули на місце.**

„**Під теперішну пору,** — говорить ся в звіті — **вправляєть ся в 6 військових таборах 40.000 молодих Американців, щоби відтак обняти місце офіцирів в 2-міліоновій армії Злучених Держав".**

Вкінци говорить ся про великі пляни щодо будови кораблів і достави конечних матеріялів; ті пляни уложено на спільним засіданю французької і анґлійської делеґації з американським правительством.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

Італійці полонили дотепер 23.681 Австрійців і здобули 36 гармат.

РИМ, 29. мая. — Урядовий італійський рапорт звучить:

„Неприятель бомбардував вчера при помочи гармат і метавок наші становища, щоби перешкодити їх укріпленю.

„На схід **від Ґориції** наші становища були виставлені через цілий день на сильний огонь ворожих гармат.

„В околиці Пляви наші війска полонили около 100 Австрійців.

„Від початку офензиви наших війск до тепер число полонених Австрійців виносить 23.681. Военна добича складаєть ся з 36 гармат, між тими 13 тяжкого калїбру, 148 машинових крісів і 27 метавок".

Число полонених Італійців зросло на 14.500.

ВІДЕНЬ, 29. мая. — З головної австро-угорської кватири доносять:

„По спокійній неділі/Зелених сьвят битва над рікою Ізонцо розпочала ся втрете. Неприятель кидає нові сили в околиці Водіче і Монте Санто.

„На **північний** схід від Ґориції полонено 200 Італійців. На полудне від Ямяно втратив неприятель підчас останного наступу 15 офіцирів і 800 жовнірів. **Число полонених від початку наступу зросло отсим на 14.500".**

В АВСТРО-УГОРЩИНІ

Гр. Андраші іменований новим президентом угорського кабінету.

ЦЮРІХ, 29. мая. — Урядова телеграма з Будапешту доносить, що **король Карло іменував ґр. Андрашія президентом угорського кабінету,** на місце ґр. Тіси, який недавно уступив.

Після донесень з Будапешту уступленє ґр. Тіси вважають побідою демократичної ідеї. Причиною його уступленя були великі ріжниці щодо маючої ся перевести виборчої реформи.

Воєнні цїли Австро-Угорщини.

КОПЕНГАҐЕН, 28. мая. — Політичні зміни в Австро-Угорщині проявляють ся тепер в певних полекшах щодо постанов цензури, а передівсім щодо вістий про воєнні цїли монархії.

Віденська часопись „Нає Фрає Пресе" каже, **що територіяльні здобутки мають для монархії меньшу вартість ніж договір, який запевнив би свободу плавби на Дунаю і на Адрійськім мори.**

Після погляду сеї часописи найліпше дало би ся розвязати се питане **через утворене балканського цлового союза.**

Щоби знова забезпечити свою торговлю на Адрійськім мори, Австро-Угорщина мусіла би **задержати гору Ловчин** (на границї Чорногори), бо відси тяжкі гармати могли би дати добру охорону **торговельній дорозї.**

В РОСІЇ.

РОСІЇ ГРОЗИТЬ ЕКОНОМІЧНА КРІЗА.

ПЕТРОГРАД, 28. мая. — **Промислова кріза в Росії так заострила ся, що лише чудо, як се заявив недавно міністер фінансів Шінгарйов, може спасти державу від економічної руїни.**

Домаганя робітників є так високі, заявив міністер Шінгарйов, що видаєть ся річию неможливою, удержати надальше в руху колеса промислу.

На останнім засіданю кабінету соціялістичні міністри висказали переконанє, що вони бачать лиш один можливий вихід з трудного положеня, а іменно, як найскорше покінчити війну.

Анї коаліційний кабінет анї недавно тому вибрана комісія, якій поділено задачу усунути трудности між капіталом а працею, не найшли дотепер дороги, яка могла би довести до розвязаня промислової крізи.

В склад згаданої комісії входить міністер фінансів, міністер торговлї і промислу та міністер праці. Однак між міністром фінансів, Шінгарйовом, а новим соціялістичним міністром праці, Скобелевом, заходить велика ріжниця поглядів так, що правдоподібно комісія буде мати до поборення такісамі трудности, як се мало місце при переведеню порозуміня підчас творення нового кабінету.

Богато фабрик буде закритих.

Розсліджене відносин, які панують у петроґрадських фабриках, довело до грізного й неминучого заключеня, що коли правительство не зможе в як найкоротшім часї усунути пануючі трудности, фабрики, які працюють тепер в інтересї оборони краю, будуть мусїли в кількох місяцях зовсім закрити свою діяльність.

Фабрики під контролею робітників.

Найголовнійші моменти серед відносин робітничих є отсї:

Слїдство виказало, що у всіх більших фабриках в Петроградї є дійсно великі трудности. Достовірні звіти доносять також про загальний розстрій в окрузї Москви, Донця і Уралу.

В богато фабриках робітники жадають платнї, яка є висша ніж весь дохід фабрики при найлїпших услівях продукції.

В дійсности фабрики стоять під командою робітничих комітетів і всї інтереси фабрики мусять бути ними потверджені. В більшій части фабрик підвисшено платнї о 100%, а в деяких навіть о 150%. Підвисшенє цїни на товарах не могло доси покрити підвишки платнї.

В одній фабриці в Петроградї зажадали робітники недавно виплаченя суми 13 міл. рублїв. Робітничий комітет хотїв ужити сю суму на виплаченє додаткової платнї робітникам, числячи їм від початку війни по 15 коп. за годину. Директори фабрики зголосили ся сейчас до властий і просили, щоби їх увязнити. В сей спосіб директори хотїли уйти перед погрозами, які товаришать звичайно жаданям робітників. Через два днї директори фабрики сидїли в міністерстві справедливости. Правительство подало остаточно їм до відома, що розгляне близше справу і директори повернули до фабрики.

У всіх фабриках заведено 8-годинний день праці.

8-годинний день праці є заведений у всіх фабриках. Після оцінки одного визначного промисловця видатність праці зменьшила ся від вибуху революції о 40%. Богато фабрикам грозить руїна з причини браку сирих матеріялів і недостачі оборотового капіталу.

Нема способу завести карність.

Властителї фабрик, які, видячи трудности, хотїли би закрити свої фабрики, не можуть сього зробити, бо робітники грозять їм пімстою на тїлї й на маєтку. **Сила робітничих комітетів є так велика, що авторитет властителя фабрики є зовсім усунений. Без дозволу комітету не вільно віддалити анї одного робітника.** Нема жадного способу, — заявив промисловець — щоби завести якусь карність, і нечинність триває дальше.

В полудневій Росії робітники жадають 800 міл. рублїв.

Президент „Торговельно-промислового Союза", Кутлєр, брав недавно участь в засїданю кабінету і предложив звіт, в якім виказав, що робітники в донецькім і уральськім окрузї жадають більше ніж фабрики при найлїпших услівях можуть заробити. З тої причини фабрики будуть могли лише ще короткий час продовжати свою чинність.

Кутлєр виказав, що у 18 фабриках в донецькім окрузї, яких капітал виносить 175 міл. рублїв, а яких річний дохід доходив до 75 міл. рублїв, робітники зажадали тепер підвишки, яка виносила би річно 240 міл. рублїв. Властителї згодили ся на 64 міл. рублїв, але робітники на те не пристали.

Жаданя робітників у фабриках полудневої Росії виносять 800 міл. рублїв. Коли би фабриканти згодили ся на сю підвишку, то цїна угля і зелїза дійшла би до нечуваної висоти.

Алькоголь — нова небезпека для нової Росії.

ПЕТРОГРАД, 29. мая. — Міністер Керенський перебуває все ще на фронтї і заохочує армію до дальшої боротьби.

У своїм найновійшім розказї до армії Керенський взиває жовнірів до карности і заповідає, що дезертири будуть строго карані, включаючи кару примусової працї. Кари за дезертированє входять з нинїшним днем в житє.

Дальше взиває Керенський, щоби жовніри і офіцири здержали ся зовсїм від алькоголїчних напитків.

Дотичний уступ розказу звучить:

„Коли жовніри не перестануть уживати алькоголїчних напитків, які вони відкривають, тодї нова Росія потоне в мори алькоголю. З причини алькоголю лучаєть ся богато випадків підпалу і ріжних инших насильств. Жадаю, щоби уживанє алькоголїчних напитків між жовнірами і офіцирами було зовсїм усунене".

„Нехай горівка враз зі старим режімом пропаде на віки".

ПЕТРОГРАД, 29. мая. — **Недозволена продаж горівки щораз більше змагаєть ся і филя пиянства заливає весь край, а вслїд за тим повстають заворушеня і загроженє спокою.**

Ся небезпека була предметом нарад екзекутивного комітету Ради робітничих і салдатських делеґатів. Вислїдом нарад було оголошенє відозви отсього змісту:

„Завважуємо, що пиянство в Петроградї і в инших частях Росії здобуває перевагу. Се бачить ся на улицях, на зелїзницях, у фабриках і в бараках. Горівку можна легко набути як в глибині краю так і на фронтї. Слїдство виявило, що причиною богато сумних випадків, які в останних тижнях мали місце, було пиянство.

„Колись до пиянства заохочував цар, бо воно причиняло ся до скріпленя його престола. Тепер знова „чорна сотня" намагаєть ся одурманити край, бо думає через заворушеня і домашну війну привернути монархію.

„Вслїд за горівкою прийде різня. Села підуть взаїмно проти себе. Тодї слуги старого режіму повилїзають зі своїх нор і повторять ся події 1905 р.

„Вороги народа затоплять справу революції в крови.

„Ніхто не сьміє горівки купувати анї пити.

„Нехай горівка враз зі старим режімом пропаде на віки".

„Наперед!" — клич російських командантів і провідників.

ПЕТРОГРАД, 28. мая. — **В дійсности всї політичні партії кождого відтїнку, всї клясові орґанізації, ради і навіть соціялістичні провідники, з виїмкою крайної лївиці, повторюють відозву міністра війни Керенського і витають клич „Наперед!"**

Треба однак вижидати, як прийме сама армія сей клич, се останне упімненє до патріотизму і оборони здобутої свободи Росії.

В останних двох місяцях не лише представники правительства, але також представники війска робили заходи впоїти в жовнірів, що заперестанє дальшого веденя війни рівнало би ся зрадї супроти союзників і втратї всього, що російський нарід здобув через революцію.

Загально надїють ся, що остання відозва Керенського спонукає армію, щоби вона належито зрозуміла властиву справу.

Російські команданти жадають офензиви.

Всї команданти доложили до відозви міністра війни ще й від себе поклик до своїх війск. Всї вони вказують не лише на конечність оборони краю перед ворогом, але також на конечність офензиви, щоби ратувати своїх західних союзників.

Ґенерал Алексїєв сказав коротко: **„Наперед! На ворога!"**

Ґенерал Брусїлов додав від себе: **„Свободу треба боронити і її укріпити. Жовніри мусять перемогти і побити ворога. Встид і ганьба для тих, що тратять відвагу!"**

Ґенерал Драґоміров сказав: **„Офензива проти ворога — се безпосередна конечність. Ворог використує нашу безчинність і переносить свої війска зі сходу на захід. Французи й Анґлїйцї сповняють вірно свій обовязок яко наші союзники. Вони хоронять нашу свободу, яку в противнім случаю ми втратили би. Але їх сила мусить вичерпати ся, а тодї не буде нікого, щоби нам помогти".**

Ґен. Алексїєв заказує братанє з ворогами.

В розказї до армії пояснив вчера ґен. Алексїєв, головний командант російських війск, чому жовнірам не вільно приймати відпоручників з противної сторони і відбувати з ними наради.

„Навіть головний командант — говорить ґен. Алексїєв — не сьміє після закона приймати жадних мирових делеґатів і кождий жовнір, котрий се робить, є зрадником своєї держави. Лише правительство знає, коли є відповідна пора на покінченє війни. Мирові наради не відбувають ся на фронтї, але між уповновласненими дипльоматами. Німцї се дуже добре знають

(Продовженє на сторонї 4-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодинoке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилї.

—o—

Нюйорський „Телеграм Цодзєнни" (ч. 144, з 27. мая б. р.) у редакційній переписці відповідає якомусь „Українцеви з Бостон, Масс.", котрий запитує редакцію дещо про Холмщину.

Редакція „Телеграму Цодзєнного" пише:

Щодо Холмщини то Українці після нас не можуть мати до неї претенсій.

Полємізувати з „Телеграмом Цодзєнним" нам не годить ся. А що ми все боронили, боронимо і будемо боронити належні права українського народу до його земель, тому і тепер, на повисшу заяву польської ґазети, відповідаємо (хоч би навіть за се названо нас чорносотенцями), що свої претенсії до Холмщини український нарід буде боронити кровю і оружем.

Великі держави сьвіта: Росія, Німеччина, Франція, Австрія і Анґлія, які вступили до війни із заборчими плянами, по трох роках різні прийшли до заключеня, що їх заборчі пляни не мають найменьшого оправданя. Нині всі вони торжественно заявляють, що не хочуть для себе найменьшого клаптика чужої землї. Німеччина годить ся звернути назад Бельґію, Австрія Сербію і Румунію та инші здобуті землї.

Отже заборча політика великих держав, діставши від президента Вілсона сильний поличник, скінчила ся, а тим самим нахабність і заборчість Поляків мусить провалити ся. Всесьвітна цивілїзація не буде толєрувати на своїм тїлї боляка, то є — польських забаганок.

Сьвіт знає дуже добре Поляків, але знає лише їх добру сторону, яку вони самі собі приписують. Не знає однак сьвіт властивого, нахабного характеру Поляків. **Не знає сьвіт про ті кривди, які діяли ся Українцям, Литовцям і Білорусинам зі сторони Поляків.** Та сподіваємо ся, що сьвіт небавом про всьо довідаєть ся і тоді осудить польську „справедливість"...

Петроградські „Биржевыя Вѣдомости" (з 11. цьвітня) подають слїдуючу телєграму зі Стокгольму:

З Відня доносять, що парляментарна комісія польського кола покінчила наради щодо специяльного положеня Галичини. Принято ухвалу, відповідно до котрої члени тої комісії, починаючи від 14. цьвітня, мають постійно перебувати у Відни, щоби мати можність кождої хвилї відновити наради.

Дальше було порішено, що з поширенем політичної автономії Галичини конечно є надати їй таку економічну свободу, яка забезпечувала би культурний розвиток Галичини у фінансових і економічних інтересах держави. Ся точка погляду повинна бути міродатною при рішеню питаня вилученя Галичини.

Бувший сенатор Злучених Держав, Джозеф Л. Брістов з Канзас, заявив, що вступленє Злучених Держав до европейської війни викличе в Америці політичну революцію, яка не лише може змінити партії, але також може повалити їх.

Він заявив, що провідники демократів і републиканів були за війною, підчас коли маси народу ще нині є проти війни.

В Канзас приміром — говорив екс-сенатор Брістов — нарід не вірить, аби пануючі тепер відносини змушували заводити примусову військову службу. Нарід вірить в добровільну систему і він є за тим, аби Розевелтови дати змогу відїхати з добровольцями до Франції.

Колись а тепер.

Мов казкове колесо, так невпинно летить історичний час, несучи на своїх твердих крилах нові події, змітаючи з лиця землї старі порядки, а видвигаючи нові, без огляду на те, чи вони добрі чи злі, і посуваючи тим способом всесьвітний годинник без перестанку вперед. Ніщо на сьвіті не стоїть на однім місци, а всьо посуваєть ся і жене наперед. Тут насуваєть ся питанє, як той невгамований рух відбиваєть ся на людськім житю, на поодиноких націях і на цілім людстві. Бо від натури того руху зависить обставина, чи дана нація пійшла вперед, значить: чи вона розвиваєть ся, має поступ, або противно: чи видно в ній занепад, рух взад, себто культурне назадництво. В першім случаю кажемо, що даний нарід є на добрій дорозї і має перед собою гарну будучність; в другім, — що йому грозить нехибна загибіль, коли він не провірить причин свого занепаду і не зверне на иншу дорогу.

Тих кілька розважань загальної натури відносять ся й до українського народу і тут виринає знова нове питанє, а се: до якої ґрупи народів його причислити: чи до тих народів, які невпинно рвуть ся вперед і в яких є замітний поступ; чи до тих, яких історичні дни є почислені і майбутня будучність понурим оком заглядає їм в лице. Без найменьшого ваганя можна сказати, що українському народови належить ся місце в ґрупі першій, бо він, загартований попередними нещастями і очищений зі всяких своїх слабостий історичними злиднями і досьвідами, має перед собою блискучу будучність, яка ворожить йому долю першорядних сучасних модерних націй. Щоби переконати ся про могучість і відпорність житєвої сили українського народу, в нашій історії маємо доволї примірів; щоб однак не лїзти задалеко і не перечисловати поодиноких подій, доказуючих правдивість нашого твердженя, ми спинимо ся тільки на найзамітнійшім в історії українського житя минулого столїтя явищи, яке ясно й недвозначно ставить на весь зріст нашу національну силу. Ми маємо тут на думці славетний царський указ з 1876 року, яким в найординарнійший і найдикший спосіб замкнено уста на десятки лїт многомілїоновій українській нациї, щоби тим способом її удусити. На щастє, ту муку ми передержали, а тепер цікавим буде тільки пригадати собі дещо про сю славну заборону, тимбільше, що якраз нині минає 41 лїт від появи сього „культурного" царського дїла, а усьвідомивши собі той гидкий учинок і тодїшнє положенє українського народу, зіставмо се з теперішними подіями. Що за величезна ріжниця межи тодїшними, а нинїшними часами!

О скільки указ з 1863 року був сподіваний, наслїдком загальної реакції тодїшного російського житя, невдалого польського повстаня і брехливих ворожих поголосок, будьто українство є польською інтриґою, то о стільки указ з 1876 року наступив нагло, мов грім з ясного неба, не викликуючи навіть при першій своїй появі енерґічних протестів не тільки зі сторони російських поступовців, але й приголомшених тоді Українців. Переповідати подробиці з історії того закона ми не будемо, а вкажемо тільки на його головнійші моменти. Причини того указу були чисто особисті. В початках 70-тих років завязала ся в Києві археоґрафічна комісія, яка мала на цїли збирати народні думи, пісні, казки, байки, віруваня і т. д., а до якої ввійшли були найчільнійші тоді Українці, як Костомарів, Драгоманів, Чужбинський (яко орґанізатор), Потебня і много инших старших і молодших українських учених. Між ними був один чоловік, Юзефович, який був прихильником Українців і предсїдателем археоґрафічної комісії. Будучи однак людиною безхарактерною й амбітною, до того ображений особисто, задумав він пімстити ся на Українцях, а рівночасно підлизати ся начальству, від котрого сподівав ся зате сутої нагороди. Він же тоді був уже тайним совітником.

Вдаривши на алярм в тодїшнім чорносотеннім „Києвлянинї" і в „Московських Вєдомостях" (орґан московських лже-славянофілів), звернув він увагу правительства на небезпеку українства для російської держави й виготовив притім довжезний донос, в якім закидав Українцям їх сепаратизм, тобто бажанє відлучити ся від Росії і вибрати собі свого українського царя — річи, які були найчистійшою видумкою, але яким правительство повірило і 30. мая 1876 року на засїданю специяльної в тій цїли комісії в Петербурзї, в склад якої ввійшли: міністер внутрішних справ, народної просьвіти, оберпрокурор св. Синода, шеф жандармів і дорадник Юзефович, порішено смерть українського слова в таких формах:

1) Ввіз українських книжок і брошур з заграниці, які би вони не були, заборонити.

2) Друкованє і виданє українських творів і перекладів у державі заборонити, крім: а) історичних документів і памяток; б) творів красної лїтератури, з яких перші приказано друкувати, заховуючи правопись ориґіналів, а другі — без усяких ріжниць від загально принятої російської правописи і тільки по розглядї рукописий в головній управі для справ друку.

3) Українські сценічні представленя, відчити і слова при нотах заборонити.

Значить, Українцям дозволено було тільки писати байочки, оповіданя, повісти, але російською правописию, якою ніяк не можливо віддати українську мову. Випадало хиба безчинно згорнути руки і хоч пропадати. Навіть слова до нот в піснях були по вкраїнськи заборонені, а на сцені приходило ся грати українським артистам в московській, француській і Бог знає в якій ще мові, а тільки не в українській. Були се найтяжші часи, які тільки коли Українці в Росії переживали. Правда, в 1881 роцї на просьбу двох тодїшних ґенерал-ґубернаторів на Українї, які звернули були увагу правительства на недорічність такого утиску, заборону печатаня слів до нот знято і дозволено грати деякі представленя, але під услівєм, що тасама штука, ще того самого вечера буде відограна й по московськи; але границї, що вільно, а чого не вільно, були такі неясні і місцева власть поступала так самовільно, що приміром одну річ в одній ґубернії дозволяли, а тусаму річ в другій ґубернії забороняли, навіть без подання яких-небудь поважних причин. Проклятущий „самопроизволъ" (самоволя) був тут в своїй повній силї.

Сей ганебний указ перетривав аж до 1905 року і доперва при загальній російській полєкшї знято його з українського слова, але на те тільки, щоб опісля Українців признати за специяльних „инородцевъ" і далї переслїдувати їх тайними циркулярями. **Гірка іронія долї! Всеж таки ми її побороли, мимо дикого указу з 1876 року, коли-то проговорити публично українською мовою вважало ся страшним злочином, коли-то наложено на нас тяжку тьму неграмотности, коли-то не дозволено було появити ся ні одній популярній, корисній українській книжці, коли-то приходило ся говорити на українській сценї по француськи, московськи і т. д., коли-то всякі найтяжші переслїдуваня, мов з рога обильности, сипали ся на голови українських дїячів і т. д. і т. д., коротко: коли-то видавало ся, що українське житє безповоротно пропало, — ми мужно видержали всї люті „гоненія", витримали на своїй шкірі столипінські циркулярі, насьміхи і кпини російських поступовців і соціялїстів, ба навіть зуміли много з них повернути в нашу сторону і нині ми стоїмо на вершку високої гори, куди ми драпались і спинались цїлими десятками лїт по страшних яругах, скелях, дебрах і пропастях, аби вінци досягнути того вершка, за яким криєть ся велика, розкішна долина, де на лоні зеленої природи вигоїмо свої болючі рани і наберемо сьвіжих сил до дальшої історичної мандрівки.**

Тепер ми повинні йти скоршими кроками, жвавійшим ходом, бо дорога буде гладка, а наші товариші, як Французи, Німці, Анґлійці, Чехи і инші далеко попереду нас, то-ж доганяти їх нам треба з поспіхом.

Осип Логин.

Над могилою Івана Франка.

Се не скупця жаль, що стратив
Дорогі жемчуги;
Він поплаче, посумує
Й роздобуде другі.
А се нарід Твій, Поете,
Плаче за Тобою,
Що-сь без проводу лишив 'го,
Як жовніра в бою!
Чом нема Тебе між нами,
Сину України?
Був би-сь бачив ті події,
Ті великі зміни,
Які зайшли на Вкраїні
Від Твоєї смерти.
Тяжка втрата і болюча,
Не дасть ся затерти!
Працював Ти для нас щиро,
Вперто і завзято;

А яку-ж Ти найчастійше
Дїставав заплату?...
„О заплату питаєте,
Чи там о заслугу?
О, платили, що й казати,
Злобу і наругу"...
Ти не зражав ся в роботї?
Се дуже цікаве!
Бо тепер всьо кождий робить
Для гроший і слави.
Ти любив свій нарід стало
Мимо його блудів,
Не кидав 'го, а старав ся
Витягнути з брудів.
А чогож Ти сподївав ся
По своїм пародї?
„Лиш щоб вирвав ся з кайданів
І жив на свободї".

Джерзи Сіти, 29. мая 1917.

ЯК ВІДПОВІДАТИ НА ПИТАНЯ ПРИ РЕҐІСТРОВАНЮ.

При реґістрованю найблизшого вівтірка (5. червня) кождий мущина у віці від 21 до 31 лїт має дати точні і правдиві відповіди на понизших 12 питань. Кожду відповідь дотичний реґістратор (урядник реґістраційного бюра) запише атраментом на реґістраційній карті. Реґістратори мають поручене виписати докладно і без похибки кожде імя і назвиско реґістрованого, а їх письмо має бути виразне і читке.

1. Повне імя і назвиско. Вік в роках.

Тут треба пересилябізувати (переспеловати) своє повне імя (або більше імен) і назвиско.

Вік треба подавати лише в **повних роках,** без додаваня місяців або днів. Отже треба казати приміром: „23 роки", а не: „23 роки і 4 місяці", або: „23 роки, 4 місяці і 12 днів".

2. Домашна адреса.

Під домашною адресою розумієть ся місце сталого замешканя, а не місце загрудненя (де ходить ся з дому на роботу). Адресу подаєть ся напр. в сей спосіб: „232 Мейн Стріт, Шікаґо, Кук Кавнті, Іллінойс", то значить: подайте число і назву улиці, потім місто, а відтак повіт (кавнті) і стейт.

3. Дата уродженя.

Заки підете до реґістрованя, напишіть собі на карточці паперу місяць, день і рік свого уродженя (напр. „Май 5, 1894"), а коли прийдете до реґістраційного бюра, віддайте сю карточку реґістраторови. Коли хто не памятає року свого уродженя, нехай скаже реґістраторови, скільки йому лїт, а реґістратор знайде вже сам потрібну дату.

4. Чи ви є: 1) уродженим горожанином (сітізеном); 2) натуралїзованим горожанином; 3) чи заявили намір приняти горожанство (скажіть одно з трох)?

Коли ви вродили ся в Злучених Державах (включаючи Аляску і Гаваї), то ви є **уродженим горожанином,** без огляду на те, яке горожанство або національність мали ваші родичі. Коли ви вродили ся за границею, а ваш батько був тоді горожанином Злучених Держав, то ви є також американським горожанином, хиба що ви приняли горожанство якоїсь иншої держави.

Коли маєте вже другі „сітізенські папери", то ви є тоді **натуралїзованим горожанином.** Коли ви заявили перед відповідними властями намір приняти горожанство Злучених Держав (значить: коли маєте лише „перші горожанські папери"), то ви тоді не є горожанином, а тільки „деклярантом". Коли ви вродили ся в чужім краю (поза границями Злучених Держав), а ваш батько став повним горожанином Злучених Держав ще передтим, заки ви осягнули 21 лїт житя і коли ви прибули до Злучених Держав перед укінченим 21-шим роком свого житя, то в такім случаю ви є також натуралїзованим горожанином.

Коли маєте лише „перші горожанські папери", то ви є тоді „деклярантом" (бо ви зложили в суді деклярацію, що хочете стати ся американським горожанином). Ви не є деклярантом тоді, коли ви вибрали перший горожанський папір по 26. вересни 1906 року, а той папір має вже більше ніж 7 лїт.

Коли не належите до одної з трох висше вичислених кляс, то ви є тоді **чужинцем.**

5. Де ви вродили ся?

Тут треба подати місце уродженя і державу (напр. „Львів, Австрія").

6. Коли ви не є американським горожанином, то до якої держави приналежите?

На се питанє мають відповідати лише чужинці і деклянти, котрі ще не є горожанами Злучених Держав. Тут треба подати назву тої держави, до котрої реґіструючий ся належить (напр. „Австрія", або „Росія").

7. Яке є теперішне ваше занятє?

Тут не треба говорити, чим ви колись були, або чим займали ся найбільше в своїм житю, або до якої роботи ви найспосібнійші. **Ви маєте сказати, якою працею займаєте ся саме тепер.** Говоріть коротко: „фармер", „майнер", „студент", „робітник" (на фармі, в фабриці і т. д.).

8. У кого працюєте? Де працюєте?

Коли ви є заняті в поодинокої особи, у фірмі, корпорації або в товаристві, подайте дотичну назву. Коли займаєте ся бізнесом, промислом, фахом, або працюєте самі для себе, то назвіть се своє занятє.

На питанє „де працюєте?" подайте місцевість, повіт і стейт, де виконуєте свою роботу.

9. Чи маєте батька, маму, жінку, дитину низше 12 лїт житя, або сестру чи брата низше 12 лїт житя, котрих ви удержуєте працею своїх рук?

Тут треба сказати докладно, скільки осіб є від вас залежних і як вони є з вами посвоячені.

10. Чи ви є жонаті чи безженні? До якої раси належите?

В сїм питаню не розходить ся о те, чи ви мали жінку колись, але о те, чи маєте жінку **тепер.**

На питанє „до якої раси належите?" треба відповісти: „Кокейшен" (до кавкаської раси).

11. Чи ви служили при війску? В якій рандзї? При якого рода війску? Скільки лїт?

На сї питаня мусите дати дуже докладні інформації, без огляду на те, в якій державі ви служили при війску.

12. Чи хочете бути вільні від військового побору? Подайте причини.

Хто хоче увільнити ся від військової служби в Злучених Державах на час теперішної війни, той мусить саме при сїй 12-тій точці подати причину (або більше причин) сього свого бажаня. Причини можуть бути ріжні (прим. хтось має удержувати родину, має якісь фізичні недостачі, був караний за злочин і т. п.) і вони мусять бути зазначені на реґістраційній карті. Військова комісія буде їх опісля докладно розглядати, а коли вони окажуть ся достаточними, то дотичний чоловік не буде покликаний до війска. Хто своєї причини чи причин не зазначить дня 5. червня на реґістраційній карті, того опісля покличуть до війска і він буде увільнений тільки тоді, як мати-ме якісь фізичні недостачі.

РЕҐІСТРАЦІЙНА ПОСЬВІДКА.

Кождий мущина при реґістрованю дня 5. червня б. р. дістане в реґістраційнім бюрі реґістраційну посьвідку (цертифікат), яку низше подаємо. **Сю посьвідку треба завсїди носити при собі,** бо по 5-тім червни за нею будуть питати полїсмени кождого прохожого, котрий після їх гадки повинен був реґіструвати ся.

REGISTRATION CERTIFICATE.

To whom it may concern, Greetings: No. ....
(This number must correspond with that on the Registration Card.)

THESE PRESENTS ATTEST,
That in accordance with the proclamation of the President of the United States, and in compliance with law,

...., ...
(Name) (City or P. O.)

Precinct .... County of ...., State of ....

has submitted himself to registration and has by me been duly registered this .... day of .... 1917.

....
Registrar.

ДОПИСИ.

З CENTRAL FALLS, R. I.

Народнє осьвідомленє.

Донедавна ніхто не знав ані не чув про Сентрал Фолс, Р. Ай. Хоч в тій місцевости було споре число Українців, то про них доходили лише слухи, що вони жиють між чужими.

Нераз мав я нагоду бути в тій місцевости, але, на жаль, не почув я там навіть рідного слова, а коли мені й удало ся знайти кількох Українців в чужих клюбах; то вони встидали ся навіть признати до своєї народности; вони попросту ховали ся.

Вкінця сьвідомійшим посторонним одиницям удало ся таки зібрати гурток Українців, і заложили братство св. Івана, але то братство животіло заледви пару тижнів — тай пропало. Не буду я тут шукати за причинами, через які воно упало: чи осuователі не положили здорових і добрих підвалин, чи задлятого, що віддали провід в руки бізнесістів-шинкарів — але певно, що через одно і друге. Здавало ся, що наші братя є Богом і людьми забуті, і неодному сьвідомому громадянинови ставали слези в очах, що зійшло сонце і кинуло свій промінь, але сейчас чорна непроглядна темрява закрила його знова на пару літ.

Та надійшов конець 1916 року, котрий буде записаний золотими буквами в історії відродженя тутешної України. Сьвідомі люди взяли роботу в свої руки і зорґанізували товариство ім. Івана Франка, котре приступило до Українського Народного Союза і дістало число 93. І хоч з початку се товариство мало невеличке число членів, то одначе се були щирі люди, котрі спізнали, що їх не ведеть ся в блуд; спізнали, що не пора бути і надальше погноєм чужих і ворожих людий. Заграла в них козацька кров і вони пійшли будити своїх братів, котрі ще дрімали. Їх клич відбив ся в найтемнійшім кутику; сплячі прозріли і стають в ряди під рідний прапор.

І що за переміна!

Минуло заледви пару місяців, але коли вийдеш на улицю, то почуєш рідне слово — не скрите, але голоснє, живе, а рідна пісня несеть ся майже з кождої хати, де лише жиє українське серце. Нині се товариство має вже до 40 членів, між котрими знайдеть ся кілька цьвітів-дівчат, які працюють спільно на народній ниві. Честь Вам, Товаришки, за се! Честь і Вам, нащадки козацькі! Йдіть завсіди разом по витиченій дорозі і лупайте гранітову скалу, котра стоїть на перешкоді нашому бідному, поневоленому народови. Робіть йому місце між иншими культурними народами, а коли надійде та благословенна хвиля визволу Неньки з чужого ярма, тоді Ви гордо скажете: „І ми не сиділи з заложеними руками, коли тверде зелізо відало ся в Твоє, Ненько, живе тіло, коли ненаситні вороги співали Тобі „вічная память". І ми промощували Тобі шлях до визволу, до воскресеня. Прийми-ж нас бідних, поневіряних сиротят до свого серця!".

Коли надійшов „Український День", то всі члени і члениці молоденького товариства поспішили з пушками і лістами по улицях і збирали жертви для своїх нещасливих земляків. Вони не отягали ся, не втікали від сеї благородної роботи, бо в своїм серци чули плач своїх рідних там за морем.

Та на тім не конець...

Дня 12. мая виступають пораз перший на сцену зі штукою „Ох, не люби двох", і хоч ся штука не така дуже легка на перший виступ, то аматори й аматорки пописують ся сьвітло, а публика не може налюбувати ся українським словом і рідними піснями. Кождий виніс з сього представленя як найлїпше враженє.

Не подаю тут імен кождого аматора і аматорки, бо уважаю се злишним, бо добре само за себе говорить, а тихі робітники — се найлїпші народні робітники. Мушу одначе зазначити, що на тє представленє прибув п. Микола Кондаревич з Лоренс, Масс., і грав ролю жида. Він свою ролю так сьвітло відограв, що публика нагороджувала його часто щирими оплесками, а я можу сьміло сказати, що п. М. Кондаревич не повстидав би ся виступити і в найбільшім театрі і міг би задоволити найвибагливійшого видця. Приймітьже, п. Кондаревич, щиру подяку за Ваш труд, бо хоч дорога немала, то Ви не жалували ані труду ані коштів, а прибулисьте на сьвято молоденького товариства.

Прийміть щиру подяку і Ви, Аматори і Аматорки, що на першім своїм виступі не повстидалисьте ся. Щира подяка і всім Хв. Товариствам з цілого Род Айленд стейту, що не позабули на клич наймолодшого товариства і прибули на його сьвято. Честь, кому честь!

Вкінци кличу до тих, котрі ще не вступили до свого товариства: Братя! Вже крайний час опамятати ся! Киньте чуже, бо воно Вам ніколи не заступить рідного; мачуха ніколи не заступить рідної неньки, а своя свитка, хоч і полатана, то милійша від чужого жупана. Памятайте, що чужі тримають Вас між собою лише з інтересу. Як заглянете глибше в їх серце, то переконаєте ся, що вони з погордою до Вас відносять ся, яко до зрадників, котрі вирікають ся свого народу, а йдуть служити чужим. Тому заверніть ся з блудної дороги, поки час — аби не було запізно!...

Єднайте ся, братайте ся
В товариство чеснє,
Най братерством й щирим трудом
Вкраїна воскресне!

Член У. Н. Союза.

—o—

З NEW YORK, N. Y.

„Народний театр".

Прикро мені виявляти перед загалом свої думки про роботу „Українського Народного Театру" в Ню Йорку, але годі дальше терпіти і дивити ся на зневагу народної штуки, як се мало місце 19. мая б. р.

Згаданого дня нюйорський „Український Народний Театр" відограв звісну оперетку Котляревського „Наталка Полтавка". Людий прибуло доволі велике число, бо кождий хотів подивити ся на славних артистів, котрі мали відограти сю штуку і показати силу й матеріял, на яких має оперти ся народна штука.

На жаль, уже в першім акті публика була розчарована. Сказати по правді, то декорація була відповідна, але криниця виглядала як комин на верху хати. Характеризація дієвих осіб була переведена в неможливий спосіб. Наталка була застара, а Терпилиха, убрана в мадярський стрій, виглядала молодша від своєї доньки. Макогоненко був подібний до страхопуда, якого ставить ся в конопляях, аби відстрашити воробців. Замісць бути рудому, він був білий як сьвятий Миколай.

Наталка орудує несогіршим голосом, але видко пан директор зле її навчив, бо в пісни „Віють вітри" слова „аж дерева гнуть ся" вона співала „стакато" і вдавала велику співачку, що сільській дівчині зовсім не до лиця. Її рухи були вимушені і неприродні.

Коли Наталка відповідала Терпилисі „тобі покоряюсь, на все соглашаюсь", то Терпилиха, замісць її жалувати, сиділа спокійно і рівнодушно. А Наталка, замісць падати мамі на коліна, упала на стіл і там закінчила своє душевнє горе... Терпилиха ждала на конець її „воздиханія" і тут зробила ся велика павза. Макогоненко не знав, що тоді робити, бо замісць тримати в руках палицю і сперти ся на неї, він мав кусник дошки з паркану з перехрестєм. Замісць мати капшук з тютюном, кресало і люльку, він не мав нічого. Костюм на нім був подібний до коминярського, а шапка ковацька. Одним словом: хоч би чоловік грав добре, то всі ті контрасти забили би і найлїпший талан.

Найлїпше відограв свою ролю Петро, але його голосовий матеріял доволі слабий, та ще й непідготований як слід.

Стріча Петра з Миколою виглядала на стрічу пса з котом; обидва настрашили ся, а потім, мов американський Мот і Джеф, підскочили разом до суфлера. Не завинив тут сердечний Микола, але директор, котрий дав ролю чоловікови, що не має ніякого голосу, і до тої ролі є зовсім неспосібний. Поммо того він при кінци ратував ситуацію і перевисшив навіть здібнійших від себе.

Ми знаємо, що аматори є звичайними робітниками і від них не можна вимагати того, що вимагаєть ся від артистів. Та всетаки вони могли би грати далеко лїпше, як би були під проводом совісного директора і режісера. А директор, зглядно режісер „Українського Народного Театру" в Ню Йорку, легковажать не тільки штуку, але і театральний персонал. З тої причини лїпші аматорські сили не хочуть брати участи в тім театрі. Пан директор (Корикора) повинен зрозуміти, що чартер не може відіграти всіх роль, а пан режісер (Стеценко) нехай більше працює за кулісами і нехай стараєть ся, щоби дієві особи вчас на сцену виходили і зі сцени сходили.

Коли співак співає на сцені сольо, то пан директор не повинен разом з ним співати, бо така „поміч" псує весь ефект. Пан режісер повинен також розуміти ся трохи на музиці, бо инакше співак чи хор все будуть являти ся на сцені запізно.

Пан директор і пан режісер повинні навязати дружнійші зносини з лїпшими аматорськими силами і їх уживати до труднійших штук. Чому прим. у їх театрі не беруть участи пп. Корецька, Зазуляк, Лаврішко, Василенко й инші?...

Я думаю, що коли управа „Українського Народного Театру" буде обходити ся з людьми більше по джентельменськи, коли буде ставити ся до штуки з більшою ніж доси пошаною і коли не зневажати-ме нашої рідної пісні, то тоді сей театр стане на твердшій почві і наш загал буде його щиро попирати. Инакше — годі!...

Гість.

—o—

З DETROIT, MICH.

Упадок Окружного Комітету Федерації Українців.

Вже проминув рік, як в Дітройт засновано Окружний Комітет Федерації Українців. Задачею того комітету було ширити просьвіту і збирати фонди на вдови і сироти в старім краю. Заложенє О. К. Ф. У. викликало серед місцевих Українців небувалу радість. Кождий думав, що як всі місцеві братства і товариства згуртують ся в одну велику орґанізацію, то спільними силами будуть працювати для добра українського народу.

З причини наглого скликаня зборів, на котрих засновано сей О. К. Ф. У., богато товариств не брало на тих зборах участи. Збори ограничили ся тільки на дуже маленьке число делеґатів, з котрих вибрано уряд О. К. Ф. У. Яко голова фіґурував широко звісний в Дітройт „фанатик" Дмитро Підгайний, котрий найбільше причинив ся до упадку згаданого комітету.

„Який пан, такий лан" — говорить народна пословиця. Предсїдатель в кождім товаристві чи комітеті відграє велику ролю, тому на предсїдателя все повинно ся вибирати чоловіка сьвідомого, вирозумілого та розсудного, аби був відповідний сповняти свої функції в данім товаристві чи комітеті. Пан Дмитро Підгайний зі своїм вродженим фанатизмом до сеї катеґорії зовсім не належить. Він відразу дав ся пізнати, що не має голови і задля сього п. Д. Підгайний є нині широко знаний серед української громади в Дітройт яко „голова без голови".

Пан Д. Підгайний, яко аґент екс-отця Ардана, використовував становище свого уряду і поступав слідами свого „боса", Ардана; значить: поводив ся з делеґатами так, як поводить ся нинї о. Ардан з членами своєї орґанізації. Кажуть люди, тоті, котрі дуже добре знають п. Д. Підгайного, що він є свого рода „ідіот". Він, кажуть, ненавидить „Свободу", а згляднo її редакторів, лише тому, що проти них виступає його просьвітитель, о. Ардан. Ну і звісно: на чиїм кони їдеш, тому і пісеньку співай!...

Пан Д. Підгайний своїм односторонним поведенєм причинив ся найбільше до упадку О. К. Ф. У. Найдіяльнійші товариства в Дітройт, примірoм тов. ім. М. Січинського (відділ У. Н. Союза), котре побудувало гарний Український Дім (в Гемтрамк) і Українська Народна Рада, що чи не найбільше причинила ся до просьвітного руху поміж місцевим українським населенєм — сї товариства були змушені відречи ся О. К. Ф. У.

За цілий рік свого істнованя О. К. Ф. У. через ріжного рода непорозуміня, які робив сам „голова", не зробив нічого. І нині вже можна з певностию заспівати йому „вічная память".

Вже крайна пора, щоби товариства, які симпатизують з Українською Радою, скликали збори, заснували комітет Української Ради та брали ся до роботи, щоб не було запізно...

Українець.

—o—

З GARY, IND.

Наші товариші.

(Декому в альбом).

Дія І.

(Галя, де товариші інтернаціонали відбувають свої мітінґи. На середині столик з часописями: „Віч Божи", „Дзєннік Чікаґовскі" і „Робітник", а „Гайдамаки" висять долї столиком — порозздирані. Довкола стола позасідали члени У. Н. Р. О. і прихильники Федерації. Промовляє голова).

Голова: Товариші! Мусимо нині вже остаточно ухвалити, чи взяти участь в „Українськім Дни" 21. цьвітня. Наші партійні товариші, російські соціялісти, висказали бажанє, щоби ми участи в „Українськім Дни" не брали.

Перший товариш: Я позволю собі замітити, що коли російські люди, без огляду на партії, роблять щонебудь для добра свого народу, то російські соціялісти їх попирають. Отже ми також можемо взяти участь в „Українськім Дни", бо се є загальна українська справа.

Голова: Ви, товаришу, не маєте голосу! До дискусії над тою справою я не можу допустити, а щодо мерітум справи, то в засаді вже порішено. Отже хто є за тим, аби участи в „Українськім Дни" не брати, зволить піднести руку. (По хвили): Констатуємо більшість! Отже, товариші, на 21. цьвітня не маєте виходити на стріту, щобисьте не кидали ані цента до пушки тим українським буржуям!

Перший товариш (з легким обуренєм): Якто? Ми не маємо дати ані одного цента на наші цїли? Не маємо дати помочи нашим голодним братам в старім краю?

Голова (пристрасно): Ви, товаришу, як бачу, не доросли до зрозуміня великої ідеї міжнародного братерства і, оголомшені українським вузкоглядним шовінізмом, схочете певно причіпити собі відзнаку: Help the Ukrainian War Sufferers. Лїпше сидіть дома, ніде не виходіть, або виступіть з партії, як через ваш нетакт маємо мати скандал. (До всіх): Остерігаємо всіх товаришів, аби в той день не виходили на стріту і щоби не давали до пушок, ані на лїсту ані цента, бо від того у великій мірі залежить, чи російські товариші будуть попирати нас на балях і ріжних забавах. (Куртина спадає).

Примітка: „Український День" відбув ся несогірше. Всі члени тов. „Любов", від. 100 У. Н. С., взяли участь у тім нашім народнім сьвяті. Місцеві анґлійські часописи подали обширнійші відомости за український нарід, а жертв зібрано $94.35. По тім всім українські соціялісти поспускали носи в долину і кивали злобно головами, що „Український День" відбув ся без їх ласкавої участи.

Дія ІІ.

(Тасама галя, стіл, крісла, часописи і члени тов. Зап. Січи, від. 7. У. П. Р. О.).

Голова: Товариші! Члени У. Н. Союза хочуть, аби ми разом з ними злучили ся і взяли участь у манїфестації, яко Українці, без огляду на партії. Се є прямо безличність! Наш член був на їх нараді, а по його справозданю я приходжу до переконаня, що з буржуями і з шовіністичними демаґоґами наша партія не може спільно брати участи в згаданій манїфестації. Вони хотіли вибрати двох наших товаришів до спільного комітету. Ми ту пропозицію з погордою відкидаємо!

Перший товариш: Прошу о голос!

Голова (недовірчиво): Прошу.

Перший товариш: Мені здаєть ся, що ми повинні разом виступити до манїфестації, без огляду на партії, яко Українці, бо тим виробимо собі добру опінію між чужинцями. (Оклики: „Проч! Не хочемо слухати!").

Голова: Товаришу! Говоріть до предмету, бо инакше відберу вам голос!

Перший товариш: Я-ж преціньговорю до предмету і уважаю, що ми повинні взяти участь спільно, тимбільше, що се є найбільша патріотична манїфестація в Ґери, Індіяна. Отже майор міста Ґери завізвав всіх чужинців, якої-б вони не були народности, щоби всі виступили і показали тим льояльність до сеї держави. Отже я ставлю внесенє, щоби ми разом зі Союзовцями злучили ся і взяли участь яко Українці. Тим докажемо, що ми не є ніякі Австріяки, але Українці, котрі симпатизують з Американцями. (Оклики: „Проч з ним! Відібрати йому голос!").

(Голова стукає. Повстає нечуваний вереск і рев. Між окликами чути: „патентований патріот", „хуліґан", „шовініст". Гамір поволи втихає).

Голова: Перш усього мушу рішучо з того місця запротестувати проти такого внесеня. Ви, товаришу, не маєте права так говорити. За се нехай буде вам ганьба! Коли другий раз з такою бесідою вирвете ся, то вас виключимо з товариства і з партії. — Хто просить о голос?

Другий товариш: Я ставлю внесенє, аби рішучо відкинути пропозицію українських Союзовців і виступити окремо від українських буржуїв, а разом з усіми соціялістами, такими як ми.

Голова: Хто є за тим внесенєм? (Оклики: „Всі! всі!").

Голова: Отже неґативна ухвала запала одноголосно. Ви, товариші В. і Б., згепайте безпощадно в „Гайдамаках" і в „Народній Воли" українських Союзовців, а зокрема дописувателя „Свободи". Нехай жиють „Гайдамаки", нехай жиє інтернаціональний пролєтаріят і Федерація! Смерть націоналам і українським Союзовцям! (Куртина спадає).

Примітка: Манїфестаційний похід відбув ся 28. цьвітня. Українські соціялісти явили ся в комплєті. З початку умістили ся були при російських соціялістах, а потому прилучили ся до фабричних робітників, бо російські соціялісти не хотіли їх мати коло себе. Українці офіціяльної участи в манїфестації не брали, бо і братство св. Михаїла, відділ 322 У. Н. Союза, не хотіло злучити ся разом, а дало ся намовити інтернаціоналам. Ті остатні радіючи затискали руки, що їх робота принесла їм бажаний успіх.

Андрій Цебак.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі сторони 1-шої).

і висилають своїх нібито мирових делеґатів, щоби лише вивідати ся про становище наших військ, засіяти незгоду і викликати серед наших жовнірів недовіре до командантів.

„Відзиваю ся до вашого розуму і серця. Коли неприятель хотів би мира, то він знає, що треба робити.

„Будьте осторожні! Побіда принесе мир! Довіряйте своїм командантам".

Всі часописи є переповнені патріотичними покликами до армії.

Президент гр. Львов кінчить свою відозву отсими словами: **„Честь жадає від нас діл. Ми потопаємо у филях бесід і фраз. Наш орґанізм є оспалий. Дальша безчинність означує руїну!"**

Керенський в дорозі до Ясів.

ЛОНДОН, 28. марта. — **Телеграма з Ясів, провізоричного осідку румунського правительства, доносить, що російський міністер війни Керенський за кілька днів прибуде до Ясів.**

Росія потребує армії і поживи.

ПЕТРОГРАД, 28. мая. — Заступник міністра війни, Якубович, зложив отсю заяву:

„Коли ми не підемо на Німців, то втратимо всі овочі революції.

„Німеччина стягнула богато війска та гармат і післала віди на західний фронт. Коли їй вдасть ся перемогти союзників на заході, тоді вона звернеть ся з цілою силою проти нас.

„Росія ніколи не була ліпше заосмотрена в амуніцію й гармати як тепер. Ми можемо навіть в деяких фабриках застановити вироб оружа, а ужити їх на вироб рільничих машин. **Армія терпить тепер з причини браку поживи.**

„Правительство потребує вашої помочи. Не лише є брак средств поживи, але також брак жовнірів! Мусите положити конець дезертированю!"

Міністер Скобелев домагаєть ся підвисшеня податків.

ПЕТРОГРАД, 28. мая. — Міністер праці, Скобелев, говорячи на засіданю Ради про упорядковане державних фінансів, сказав:

„Ми потребуємо гроший! Дотепер придержували ся ми методи старого режіму і видавали паперові гроші. Але сю систему, яка полягає на самообмані, треба закинути. Мусимо піднести доходовий податок, хоч би ся підвишка мала виносити навіть і 100%".

—o—

Японія грозить Росії війною.

ВАШИНГТОН, 29. мая. — **Між Японією і Англією заключено договір, на підставі котрого Японія зобовязала ся вдарити на Росію, скоро лише вона з якоїсь причини заключила би окремий мир з Німеччиною.**

Англія згодила ся на те, щоби Японія в такім случаю взяла на свою власність російські посілости над Тихим океаном.

Вістку, що Японія має вислати небаром на російський фронт свої війска, аби взяти чинну участь у війні проти центральних держав, тутешнє японське посольство заперечило.

Рада проти воєнних цілий Англії.

ПЕТРОГРАД, 29. мая. — В орґані Ради робітничих і салдатських делеґатів поміщено отсю заяву:

„Ми не можемо позволити на фальшиве поясноване нашого клича. **„Анексія" значить здобуване силою території від другої держави, а „без анексії" значить ані краплі крови народу за таке здобуване".**

Відтак згаданий орґан наводить уступи зі статий двох англійських часописий, в яких говорить ся, що заява провізоричного російського правительства і провідників революції та їх мирова формула є зовсім згідні з воєнними цілями Англії й Франції. На се орґан Ради дає слідуючу відповідь:

„Ви, панове, обманюєте себе самих або хочете впровадити в блуд свій нарід щодо правдивої політики російської революції. Революція не пожертвує ані одного жовнїра на те, щоби вам помагати направляти „історичну кривду", яку вам заподіяно. А як стоїть справа з „історичною кривдою", котрої ви самі допустили ся через насильне гноблене Ірляндії, Індії, Єгипту і без числа инших народів, які замешкують всі части сьвіта? Коли ви так напосіли ся на справедливість, що ви є готові в її імени міліони людий загнати в могилу, то тоді ви, панове, зачніть найперше від себе".

„Мир без побідників і побіджених".

ПЕТРОГРАД, 29. мая. — Міністер хліборобства, соціяліст Чернов, заявив у своїй бесіді, виголошеній на конґресі делеґатів війск з боєвого фронту, отсе:

„Мусить прийти до мира, і то до мира без побідників і побіджених. Натомісць нема бесіди про якийсь мир окремий.

„Вправді видано відозви до армії з візванем її до негайного наступу, але армія повинна використати теперішний спокій на те, щоби перевести в себе реорганізацію. А тоді не треба буде видавати для неї жадних припоручень. Вона тоді буде сама знати, що м... р... б... ти".

Партії „кадетів" грозить розлом.

НЮ ЙОРК, 26. мая. — Петроградський кореспондент до жидівської часописи „Форвертс" доносить, що **партії конституційних демократів (кадетів) грозить розлом. Причиною непорозумінь між членами сеї партії є великі ріжниці щодо воєнних цілий Росії.**

На останнім конґресі „кадетської" партії в Петрограді більшість попирала переконаня провідника партії і бувшого міністра для заграничних справ, **Мілюкова.** На чолї меньшости стояв **Некрасов,** теперішний міністер зелізниць, який противив ся заграничній політиці Мілюкова, а заявив ся за політикою, яку веде теперішне правительство, а на котру Рада робітничих і салдатських делеґатів вповні згодила ся.

Богато Жидів навертаєть ся з православя на свою віру.

НЮ ЙОРК, 28. мая. — Жидівська часопись „Форвертс" одержала з Петрограду отсї вісти:

„На конґресі музулманів, який відбув ся в Москві, ухвалено між иншим також резолюцію, щоби заборонити многоженство і признати жінкам повні права з мущинами.

„Кількасот Жидів, які за часів старого режіму приймили православе, навернули ся тепер знова на свою віру.

„Причиною многих випадків заворушень, рабунків і підпалу, як се виказало слідство, є коршми, в яких продаєть ся вино, а котрі перед революцією були замкнені. Розпочав ся рух, щоби всі склепи з вином зовсім замкнути".

Монахи домагають ся права голосованя.

ПЕТРОГРАД, 28. мая. — **Під впливом революційного одушевленя зажадали монахи для монастирів права на рівні з цивільними орґанізаціями, включаючи право голосованя, виконуване котрого було досї зборонене на підставі традиції.**

Щоби показати, що вони заслугують собі на горожанські права, монахи поставили собі за ціль затерти всякі сліди колишної автократичної, реакційної і передівсім протижидівської діяльности і знищити свої бібліотеки, наповнені протиліберальними книжками, які доставляла їм знесена тепер „охрана".

Монахи Троїцької Лаври (недалеко Москви), найбогатшого, найбільшого і найславнійшого монастиря, спалили останнього тижня всі реакційні видання.

Оповідають, що монахи танцювали довкола горіючих стосів книжок.

В Казани комітет Ради робітничих і салдатських делеґатів зробив відкрите, що в однім монастири нагромаджено велику скількість підбурюючих книжок. Комітет загрозив перешуканєм монастиря. Монахині сейчас знищили сю „чорну літературу".

Новий російський посол Борис Бахметев в дорозі до Америки.

ТОКІО (Японія), 29. мая. — Новий російський посол для Злучених Держав, **професор Борис Бахметев,** в дорозі до Америки прибув нині до Токіо.

Бахметев висказав надію, що нове правительство переводить з добрим успіхом орґанізацію та що Росія буде небаром в стані перевести наступ.

Разом з Бахметевом приїздже до Злучених Держав окрема комісія, зложена з 40 членів. Між ними находить ся: знавець зелізничих справ Ломонов, делеґат міністерства фінансів Норицький, делеґат міністерства хліборобства Бородін, ґенерал Роп, який має бути приділений до американської армії, знавець артилерії Орановський і инші.

—o—

Сьвітова війна ще більше поширить ся.

ТОКІО (Японія), 28. мая. — Президент японського кабінету виголосив нині на засіданю ґубернаторів бесіду, в якій представив положене заграничної політики. Щодо нагромаджуваня Японією засобів золота президент заявив, що воно є потрібне для розвитку домашного богатства, скріпленя японських помічних жерел і піднесеня кредиту держави.

Президент заявив дальше, що сьвітова війна правдоподібно ще більше поширить ся і обійме також і ті держави, які дотепер є невтральні.

Виступлене Злучених Держав до війни є для Японії потішаючим обявом, бо через те буде скріплена матеріяльна звязь між обома державами.

Про Росію висловив ся президент досить оптимістично. Однак при кінци своєї бесіди заявив, що **Японія мусить приготовити ся на всякі несподіванки** і тому мусить перевести конечні зарядженя в справі оборони і піднесеня промислу та старати ся удержати приязні зносини з чужими державами і поширити торговлю.

—o—

Греція втратила 120 кораблів на 300.000 тон.

АТЕНИ (Греція), 29. мая. — **Часопись „Патрія" оголосила лісту 120 затоплених грецьких кораблів на загальну містоту 300.000 тон.**

Греції позістало ще всего 149 кораблів на 500.000 тон.

Секретар грецкого посольства перейшов на сторону Веніцельоса.

ВАШІНГТОН, 29. мая. — С. Кс. Константініді, секретар грецького посольства в Злучених Державах, предложив нині грецькому департаментови для заграничних справ свою резиґнацію, заявляючи, що переходить на сторону Веніцельоса.

Володимир Сиротенко.

СОН ЖОВНІРА.

—o—

В крови червоній я заснув
І бачив сон, як на яву...
Що я жовнїр — про те забув,
Ніби на волї я живу.
Ніби спустилась нічка мая...
Зраділо серденько сумне,
І ти на грудях, дорогая,
Відпочивала у мене.
Сьвітили зіроньки чудові,
Дивив ся місячок на нас, —
Немов радів він, що любови
Огонь у серці не погас.
І ми сиділи, розмовляли
І було легко на душі...
Нам соловейки щебетали
Серед глибокої тиші.
І ти шептала: „Миляй мій!
Ти довго був далеко десь...
Я мучилась... Тепер ти мій!...
Неначе з мертвих ти воскрес".
І поки тїнь зійшла з долини,
За гору місячок заплив,
Неначе листє на калині
Наш поцілунок шелестїв
Я пробудивсь... О, моє лихо!
Я не на волї, а все тут...
Жовнїри сплять, в окопах тихо,
Лиш я не міг уже заснуть.

Ню Йорк, 28. мая 1917.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1918 РІК.

Календар У. Н. Союза, який розходить ся у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошене до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів коштує 18.00 дол. Місце на окладинках та спеціяльні сторони дорозше, після умови. Пів сторони коштує 10 дол.; чверть сторони $5.00. Найменьше оголошене може обіймати осьму часть сторони і коштує 3.00 дол. Хто хотів би в своїм оголошеню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клїшу; коли ні, то поносить кошт виготовленя такої клїші з фотоґрафії, то значить, що його оголошене буде о стільки дорозше коштувати, скільки винесе кошт виготовленя з фотоґрафії друкарської клїші.

Текст оголошень мусить находити ся в редакції по день 15. липня б. р. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безуслівно не будуть друкувати ся.

З гори зазначуєть ся, що всякі оголошеня від фірм „лікарських", що то лічать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всі такі оголошеня, з яких на перший погляд пізнати, що вони є обчислені на ошуканство легковірних, не можуть бути поміщені в календарі У. Н. Союза.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотїлиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1918 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. липня б. р. Рівночасно просить ся прислати з фотоґрафією чек або моней-ордер, виписаний на імя „Свободи", на суму $5.00. Сі гроші ужиєть ся на покрите коштів виготовленя з фотоґрафії друкарської клїші. Місце в календари безплатно.

Всї письма належить адресувати:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Рекрутоване відбудеть ся при помочи жеребів.

Правительство виготовило плян рекрутованя жовнїрів до першої армії, яка має складати ся з 500.000 жовнїрів. Рекрутоване відбудеть ся при помочи колеса щастя, подібно як вибираеть ся присяжних судіїв. Заки відбудеть ся льосоване, міністерство війни означить, скільки кождий повіт має дати рекрутів. Коли асентирований внесе просьбу о звільнене його від військової служби і його просьбу узглядинть ся, тоді на його місце покличеть ся другого.

Будуть питати за реґістраційними посьвідками.

Ґовернори кількох стейтів видали полїсменам наказ, аби зараз другого дня по реґістрації здержували всїх молодих людий і питали їх про реґістраційні посьвідки.

Противоєнні демонстрації в Клївленд, О.

Минувшого понеділка ціле місто Клївленд, Огайо, заалярмували дві боротьби пацифістів (противників війни) з поліцією.

Розрухи почали ся пополудни на Поблик сквері, коли один соціялїстичний бесідник почав противоєнну промову. Поліційний капітан Мартінец прискочив до бесідника і стягнув його з підвисшеня. Товпа кинула ся на полїсменів і почала ся бійка. Капітан забрав бесідника на поліцію. Товпа, зближивши ся до поліційної кватири, почала кидати в вікна камінем.

Тимчасом на Поблик сквері зібрали ся нові слухачі, до яких промовляв инший бесідник. Сей заявив, що він волить, аби його прибили до стїни і покрили ранами його тіло, ніж має йти до реґістрованя.

Противоєнні демонстрації в Шікаґо, Ілл.

Минувшого понеділка шікаґовські пацифісти устроїли „мирову демонстрацію", яка однак покінчила ся „війною".

5-тисячна товпа заатакувала великий будинок „Авдіторіюм", а 3.000 осіб зібрало ся на збори в Ґрент парку. До зібраних заговорив якийсь Москаль, котрий проголосив: „За що американські робітники будуть воювати з робітниками Німеччини? Бо так хоче Білий Дім?"

Відтак почала ся битва між поліцією і товпою. Полїсмени почали стріляти з револьверів, а женщини почали бити полїсменів. Товпа кричала: „Проч з правительством!", „Свобода слова!" і „Проч з війною!" В годину пізнійше поліції вдало ся розігнати демонстрантів.

Острі кари за аґітацію проти конскрипції.

Державний прокуратор Ґреґори в наслідок вістий, що реґістраційний день не промине без заворушень, поручив всїм повітовим судіям в державі поробити відповідні стараня, щоби реґістраційні бюра були вповні обезпечені і щоби зараз потягнути до відвічальности тих, які не зареґіструють ся, або будуть виступати проти реґістрації.

Правительство рішило ся дуже остро поступити з тими, які ухилять ся від реґістрованя. Поліційні аґенти дістали порученє дальше слідити за протиреґістраційними аґітаторами, і коли таких приловлять, сейчас арештувати. Сподівають ся, що ще перед реґістраційним днем конґрес ухвалить закон, який для протиконскрипційних аґітаторів назначує кару 20 літ арешту, або 10.000 долярів кари, або обі кари разом.

Присяга вірджінійських пацифістів.

У вірджінійських горах зорґанізувало ся около 300 зоружених мешканців, які зложили собі взаїмно слідуючу присягу:

Вийте і плачте, богачі, з нещастя, яке на вас спаде. В імя Всемогучого Бога я ручу цїлим своїм тїлом і всїми моїми членами, що годжу ся всїми можливими способами нищити ворогів. А коли би я мав не додержати сеї присяги, то я волїв би, щоби мою голову стято, а тїло почетверовано. Амінь.

Із сею присягою лучить ся також „виповідженє війни", яке звучить:

Земля належить до нас зі всїми богатствами. Потребуємо лише разом станути і зажадати. Великі земельні властителї, спекулянти і податки повинні раз на все зникнути. Боротьби не буде, про се ми знаємо. Будьте готові!

Квейкери звільнені від військової служби.

Перший раз за 89 літ свого істнованя обі фракції „Товариства приятелів", яке зветь ся офіціяльно секцією квейкерів, зійшли ся на спільні збори до одної церкви при 20. улици в Ню Йорку. Квейкери ухвалили резолюцію, в якій говорить ся, що вони не є ворогами війни, яка провадить ся за інтереси людства, але мимо того до війни вони не підуть. Рівночасно висказали свою льояльність для правительства Злучених Держав і подяку для конґресу, що звільнив їх від військової служби. А щоби ся льояльність і подяка не були голословні, то квейкери ухвалили підчас війни не приймати в члени свого товариства мущин здібних до військової служби.

Гураґан убив 344 особи.

Страшний гураґан, який минувшої пятниці, суботи і неділї шалїв у сімох західних стейтах, убив 344 особи і наробив шкоди в господарстві на 7,000.000 долярів.

Погроми Неґрів в Іст Ст. Луіс.

2-тисячна товпа в Іст Ст. Луіс, Ілл., цілу ніч бушувала, роблячи погроми на Неґрів. Покликано 6 компаній мілїції, щоби остерегти населенє від нещастя.

Погроми почали ся, коли по місті розійшла ся вістка, що пропала одна біла женщина, а одного білого мущину зловили два Неґри. Саме тоді, як почали ся погроми, міська рада радила над справою імпортованя Неґрів і ухвалила не впускати їх більше до міста. Жертвою мав упасти один Неґер, якого застрілено в голову і зломано йому три ребра.

НОВИНКИ.

Патріотизм мешканців Черновець супроти нової Росії.

Бурмістр міста Черновець, Роберт Вігек, повідомив Ґучкова (ще коли він був російським міністром війни), що мешканці Черновець з великої любови до нового правительства подарували 19 десятин землї під цвинтар для погибших в тій околиці російських офіцирів і жовнїрів.

Руїна міста Кременчука.

Телеґрама з Петроґраду доносить 26. мая, що ціле місто Кременчук, над Дніпром на Україні, заляте водою. Вода знищила 15.000 домів і тепер місто приняло вигляд, наче би його цілком не було на поверхни землї. Положене є так страшне, що правительство мусїло сейчас виасиґнувати 2,000.000 рублїв на несене помочи нещасливим мешканцям. По цілій Україні збирають жертви для потерпівших наслідком сеї повени.

Де повинні відбути ся конституційні збори.

Тепер на сторінках російської преси появляють ся голоси цілої Росії, де повинні відбути ся перші конституційні збори. Одні проєктують на се Петроґрад, а другі Москву. Ціла Україна є за Москвою. Міські ради Киева, Харкова, Катеринослава, Ростова, Чернигова, Житомира і Полтави голосували за Москвою, яко місцем конституційних зборів.

Московське „Русское Слово" доносить, що „голова Українців, звісний діяч проф. Грушевський, заявив нашому кореспондентови, що він і инші видні українські діячі заявляють ся за Москвою".

Знищене памятника цариці Катерини.

В Нахичевани, недалеко Ростова, знищено памятник бувшої російської цариці Катерини II. Товпа місцевих мешканців зібрала ся під памятником, де бесідники виголошували свої промови. Бесідники заявляли, що Катерина II. угнїтала селян, а помагала богачам. Коли бесідники скінчили говорити, селяни зняли з підстави постать Катерини і відвезли її до поліційної кватири. Товпа удала ся відтак до думської салї і зажадала видачі висївшого там великого образу Катерини. Дїставши його в руки, товпа подерла його на дрібні куснї.

Повна самоуправа для духовних семинарів у Росії.

Синод рішив надати повну самоуправу всїм висшим духовним семинарам в Росії.

Слуги давного царського режіму.

Екзекутивний комітет чернигівської ґубернії узнав роботу архиепископа Василя, члена синода, поклонника Распутіна, за некорисну і заборонив йому дальше проживати в Чернигові. Комітет одноголосно рішив заарештувати його, перевести ревізію його дому, відвезти архиепископа до Петроґраду і віддати під суд висших властий.

Що зробити з капіталами Николая Романова.

Рада робітничих і жовнїрських послів в Харкові, обговорюючи справу конфіскати гроший бувшого царя Николая Романова, заявила ся за тим, аби сї гроші обернути на потреби родин жовнїрів і інвалїдів.

Давні царські маєтки перейшли на власть держави.

Тимчасове правительство Росії видало розпорядженє, силою котрого всї землї, ріки, озера і лїси, які належали колись до царя, переходять тепер на власть держави.

Всї копальнї і фабрики, які передтим стояли під контролею царського кабінету, переходять тепер під надзір міністерства торговлї і промиелу.

Грошеві капітали, які стояли під контролею царського кабінету, переходять тепер під контролю міністерства фінансів.

Карти на мясо у Франції.

Французький премієр Рібо, міністер внутрішних справ, і міністер публичної помочи відбули разом конференцію і ухвалили завести карти на мясо. Рівночасно усталили найвисшу ціну мяса.

Спис угля у Франції.

В Парижи видано розпорядженє, щоби всї особи, які мають більше ніж одну тону угля, донесли про се до властий найдальше до 20. червня. Всї засоби угля, про які не повідомить ся власти, будуть сконфіскованї. На угле видасть ся спеціяльні карти.

Німеччина має подостатком ярини.

Подорожні, які прибули з Німеччини до Швайцарії, кажуть, що великі засоби ярини допоможуть Німеччині видержати аж до слїдуючих жнив.

46.000 дїтий вислано з Берліна на село.

46.000 берлїнських дїтий прибуло до Східних Прус, де перебудуть ціле літо, помагаючи робити дещо в поли. 10.000 дїтий вишлеть ся до пільних робіт на Угорщину.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Ю. Д., Белфілд, Н. Д. — Таких дописий як Ваша в „Свободі" містити не можна.

Н. Дж., Смок Рон, Па. — Ви змішали докупи два ріжні закони; закон про працю дїтий є инший, а закон про військову конскрипцію є знова инший. Чому в останнім законї є назначений для дитини вік 12 літ, а не 16, то се міг би Вам розяснити хиба конґресмен з Вашого виборчого округа. Чомуж його про се не запитаєте?

Н. Н., Літл Фолс, Н. Й. — До реґістрації мусять голосити ся всї, і горожани і чужинцї, в віцї від 21 до 31 літ житя. Реґістрація не є ще асентирунком. Українцї повинні заховувати ся цїлком нормально. При реґістрації на всї запити давати правдиві відповіди.

Р. Б., Дітройт, Міш. — Ті чужинцї, котрі мають „перші горожанські папери" Злучених Держав, будуть покликані до військової служби. При реґістрованю треба сказати, кого Ви зі своеї родини удержуєте в старім краю, а чи на тій підставі Вас від військової служби увільнять, се покажеть ся аж пізнїйше.

І. Д., Декстер, Н. Й. — До реґістрованя Ви **мусите явити ся** (бо Вам тепер 30 літ) і то в тім виборчім окрузї, у якім тепер мешкаєте. Ви обовязані реґіструвати ся самі в день 5. червня (від 7-мої години рано до 9-тої вечером), бо до Вашого дому ніхто не прийде. Реґіструвати ся мусить кождий мущина, що має приписаний вік (від 21 до 31 літ житя), але до війска можуть бути покликані лише ті, котрі є вже горожанами Злучених Держав, і ті, котрі мають „перші горожанські папери".

Читайте українські книжки і газети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

Евген Жуковський.

„ЖИДІВСЬКИЙ ТАРАС БУЛЬБА".

—o—

Семен Доготь цілий тиждень перед представленєм не міг заснути. Йому хотіло ся, щоб як найскорше надійшла та нещаслива пятниця, той сабаш жидівський, аби побачити те збіговище задля бізнесу, яке мало не що днини робить ся самозванцями-артистами.

Семен нагадав собі, як він сім літ тому назад у Свинівцях замітав стодолу, бож у вечір попові сини, з кухарками та професорами, відгравали „Сватанє на Гончарівці". Але що за сьміх там не був, то Семен і досі не може нахвалити ся! А небіжчик татуньо від того часу і заслабли, бо — як сказав лікар — то їм жила трісла від сьміху.

* * *

З бідою минув четвер, а тут вже й пятниця. Коби лиш звечеріло, то Семен уже буде стояти біля каси з доляром у руці.

Смеркло ся.

— Пліз, вон далер тікет, — звернув ся Семен до касієра.

— Вот імєєте, — відповідає носатий Герш, а притім: „Слушайте, ґаспадін! Как же ето вам не срамно!... Не ужелі ви срамітесь своєго малоросійскаво разґавора?"

Семен вилупив очи в жидка, щось забурмотав під носом і поплів ся на гору.

При вході на салю переходить його Шльомко і питає: „Ґде ваш білєт"?

Семен подає, а сей веде його на означене місце, якраз під лисого скрипача, який Семенови мало що очий смичком не вибере.

А за плечима Содома і Ґомора: свист, гуркіт, стукіт, плач немовлят, лопіт і т. и. А над головами взносять ся хмари диму, який витворили панове табакури.

Семенови пригадав ся ярмарок в Зарваниці, а передівсім торговиця на ставищи тай „особи", вигукуючі в болоті.

Але тут його думи перебив голос дзвінка.

Куртина, рушивши ся з місця, зачіпила одним кінцем, а далі ані руш... Аж за порадою суфлєра від „невидимого" шамотаня увільнилась і поплила сьміло в гору.

На сцені стоїть Тарас з облупленою головою і з чубом. Поза ухами чорніють ся пасми непристаючої як слід перуки.

Тут Семенови нагадалось, як йому раз утік зарізаний баран з облупленим боком. Той баран дуже йому пригадував свого Тараса на сцені.

Почала ся розмова між козаками. Два козаки, відставивши груди, зрадили себе, бо се були панночки, призначені до хору. А хор!..

Тут Семен далі почав пригадувати собі, як він пустив ся в погоню за бараном, та як він його зловив, а той давай заводити „мельодії" на ціле село.

От і вже явив ся Остап з Андрієм. Андрій рижий, наче родовитий шляхтич, згорнув шапчину в руки і став як під печию на весїлю. А Остап, чорний та високий, з орлиним носом, раси жидівської, впявивши очи в суфлєра, вигукував наче в пропасниці.

От і з лихом перший акт минув. Семенови всьо обридло. Він накладає капелюх на голову, вимінає незручно сидячі побіч панночки і прямує до дверий.

На самім порозі Семен озирнув ся і, сплюнувши на салю зі словами „от тобі й жидівський Тарас Бульба", вийшов ся з малоросійського збіговища.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 46, повідомляє всіх своїх членів, що на місце зрезиґнувавшого предсідателя, Шевчука, зістав вибраний Д. Доскоч. — П. Пасніак, секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Отсим подасть ся до відома членів Тов. ім. Івана Франка, від. 53, що в неділю, 3. червня с. р., о 2-гій годині пополудни, відбудеть ся в гали Гута надзвичайний мітінґ в дуже важній справі. Неявивший ся член заплатить одного доляра кари. — Гр. Шабатура, голова; В. Опишків, секр.

П О Д Я К А.

Складаю сердечну подяку Хв. Урядови У. Н. Союза за виплату мені посмертного ($450) по моїм мужу, бл. п. Николаю, членови Бр. св. Василія, від. 278, у Вілкесбери, Па. Нехай У. Н. Союз з кождим днем зростає, бо се є найстарша і найлїпша наша організація в Америці!

Параскевія Гаврищків,
членка 278 відділу У. Н. Союза.

ОГОЛОШЕНЄ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. Р. А. Горожан повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в неділю, дня 3. червня с. р., точно о год. 2-гій пополудни в льокали товариства під ч. 822 Н. Франклін стр. До полагодженя є дуже важні справи як справозданє контрольної комісії і инші. Обовязком кождого члена прибути. — Т. Грицей, предс.; Ів. Боросевич, кас.; М. Рибак, писар. 63

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

В сій рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх свояків, краянів або товаришів.—Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось доніс Вам, де іде добре робота.—Коли потребуєте аґентів до пошириня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, ґросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дякоучителів і учителів музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий, на мешканє з харчом.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінитись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.

Данило Мула пошукує своїх товаришів НИКОЛУ КОЗАРА і ЙОСИФА ДУНЧАКА з села Білобожниця, пов. Чортків. Перебувають в Америці вже по кілька літ. Хто би о них знав, або вони самі, нехай голосять ся на адресу: 63-65

DANYLO MULA,
711—4th St., So. Bethlehem, Pa.

Йосиф Олійник пошукує сестри КАТЕРИНИ МЕТУШЕВСЬКОЇ. Перебувала 4 роки в Ню Йорку. Лишила свого мужа і 4-літну дівчину. Тепер жиє десь з ПЕТРОМ КРІЛЬОМ. Хто подасть точну адресу, дістане $10.00 нагороди. Голосить ся на адресу: 63ч69

JOE OLIJNYK,
521 Fouton St., Youngstown, O.

Читайте українські книжки і газети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

„S V O B O D A",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

СТОРІНКА „ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ“ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В. ЛУНКЕВИЧ.

З житя первісного чоловіка і сучасних дикунів

Переклала
Олена Охримович-Залїзнякова.

Первісний чоловік.

I. „ДИКИЙ“ ЧОЛОВІК.

Земля наша велика, а населюючі її народи ріжнять ся від себе як зверхним виглядом і способом житя, так і звичаями, умом і образованем. Одні з них звуть ся народами просьвіченими, або цивілізованими, а других називають дикунами або варварами; також зовуть їх народами первісними.

Порівнайте наприклад образованого Англїйця з Австралїйським дикуном*), і наглядно побачите, яка істнує ріжниця між цивілізованим чоловіком і дикуном. Перший з них жиє в великих містах і добре устроєних селах, ставить многоповерхові, гарні каменицї, палати і церкви, проводить зелїзні дороги і телєграфи, будує фабрики, занимає ся промислом і торговлею, закладає шпиталї і школи, має писані закони і є горожанином сильної, зорґанізованої держави, а другий коротає свій вік в нужденних колибах і лїпянках, а навіть під голим небом; живить ся чим попаде, ходить в тім, в чім його мати на сьвіт породила; полює на звірів з ожогом чи каменем в руках, збирає в лїсі овочі дерев та викопує з землї корінцї диких ростин; письма він не знає і не має великих сїл та міст з школами, лїчницями, почтами, телєграфами та трамваями.

Він — не горожанин зорґанїзованої і добре устроєної держави, а член невеличкого племени, яким править вожд-войовник і котре ворогує безнастанно з другим таким-же нечисленним племенем.

Ріжниця — як бачите — велика, однак не така вже велика, щоби ми мали право говорити, що дикий чоловік подобає скорше на малпу як на просьвіченого чоловіка. Много грубого, жорстокого, а навіть звірського криє ся в души „дикого“ чоловіка; много незвичайного і дивного на наш погляд знайдемо в його житю, звичаях і обичаях; богато чудного і незвичайного є в їх поглядах на родинне житє і подруже, в понятях про релїґію, посмертне житє і Бога, про те, що добре, а що зле. Але все те не дає нам права вірити в ті дивовижні байки про ріжних дикунів, людоїдів та песиголовців, які кружать між темними людьми.

*) Корінний мешканець Австралїї, одної з частий сьвіта.

І коли ми хочемо говорити в сїй книжцї про житє деяких дикунів, то не маємо на цїли забавляти читачів фантастичними, нечуваними і небуваліими, видуманими казками, а познакомити з способом житя і звичаями тих народів, що ще дуже мало розвинені умово і непросьвічені та задля того і називають ся „дикими“.

Дикі племена, котрі заселювали та ще і тепер в части заселюють північну Америку, називають ся Індіянами. Про них ще нераз прийде ся згадати тут, тому скажу кілька слів про вигляд Індіянина.

Північно-американський Індіянин, племени Сіюкс (Дакота).

Він збудований досить добре, стрійний і моторний. Скіра його червоно-брунатної краски, ніби мідь, тому і називають його „червоноскірим“ дикуном.

Лице у Індіянина широке, чоло вузке, малі очи з густими насупленими бровами, орлиний ніс, борода коротка, волосє на голові густе чорне і тверде як кінська грива.

З вигляду не представляє ся Індіянин нї страшним нї подібним до звіряти. Очевидно що в порівнаню з яким гарним та ще в додатку чисто і гарно убраним Европейцем буде він виглядати як „дикун“, але між иншими некультурними народами стоїть він досить високо.

Непривичний для нас вигляд Австралїйця, мешканця тої части сьвіта, що зве ся Австралїєю. Його вже по правдї можна назвати чорноскірим, бо його темно-брунатна скіра видає ся з далека цїлком чорною.

Лице Австралїйця цїлком не гарне: чоло низьке, великий рот з виверненими, товстими, червоно-синими губами, ніс широкий, приплесканий і з роздутими ніздрями. Волосє у Австралїйця густе, чорне і вовнисте, часто розпатлане і покудовчене — наче якась кучма у него на голові. Тїлом він сухорлявий, з вузкими плечами і довгими худими ногами; руки костисті і також довгі.

Постава, як бачимо, нї трохи не складна, однак помимо своєї будови Австарлїєць дуже зручний і свобідний в рухах; поводить ся він свобідно, ступає певно і з повагою; своїм оружем: копієм і дручком орудує дуже добре, а до того бігає та скаче по майстерськи.

Правда — в лици його не видно особливої доброти, смирности та довіря до людий; він дійсно „дикий“ чоловік, однак не можна уважати його тупим, подібним до звіряти сотворінєм.

Мешканець острова Фіджі коло Австралїї.

Австралїйцї — дійсні „дикуни“ але суть народи, що ще більше заслугують на ту назву.

Коло полудневого кінця Америки лежить кілька більших і менших островів, що звуть ся спільним іменем: „Огненна земля“. Мешканцї тих островів „огнеземельцї“ дуже мало розвинені.

„Здивоване, якого я зазнав побачивши перший раз на дикім каміннім березї Огненної землї громадку туземців нїколи не затре ся в моїй памяти — говорить великий англїйський учений Дарвін...

„Ті люди були цїлком голі і пестро помальовані; довге їх волосє було розкуйовдане, рот покритий піною, на лицях їх відбивала ся жорстокість, здивоване і недовірчивість. Вони не знали жадних винаходів, а живили ся так як звірята добичею, як що успіли піймати; не було у них жадної управи, а зглядом кождого, що не належав до їх племени були жорстокі і безпощадні“.

Перше, що кидає ся в очи — се їх невеличкий зріст; найвисший мущина з сего племени має не більше як півтора метра, а звичайний їх ріст — се 1 м. і 25 або 30 цм.

Найбільше поразила подорожників непропорціональність межи долїшною а горішною частию тїла огнеземельця. Видає ся, якби хтось взяв туловище дорослого чоловіка і поставив на слабі, худенькі ніжки 10—12 лїтної дитини! А як додати до того великий, віддутий живіт, довгі худощаві руки, пласке лице з навислим на чоло волосєм, вузенькі безброві очи і широкий рот з відстаючими губами, то буде мати ся поняте про те, як виглядає огнеземелець.

Правда — вигляд їх не дуже то приємний і красний, але огнеземелець ще не найпоганїйший з „дикунів“.

В полудневій Африцї жиє одно племя чорноскірих людий, що звуть ся „бушменами“. Придумали їм ту назву Европейцї, а значить вона „лїсовий чоловік“.

Ті дикуни стоять низше від инших так що до способу житя, як і задля зверхного вигляду.

Нема людий, котрі відзначали би ся таким малим ростом, як бушмени. Висота їх виносить мало що більше як 1 м. Між всіми людьми земської кулї, так цивілїзованими як і дикунами уходять „бушмени“ за карловатий нарід. Люди сї не лиш маленькі ростом, але

Бушман, африканське племя.

Мешканець країни Камерун в полудневій Африцї.

і дуже худі. З вигляду вони сухі, заморені горлдяки. Рідко коли стрітиш серед Бушменів повнолицого; нема таких і серед жінок, хоч жінки у них звичайно більші ростом від мущин.

Задля своєї худорлявости Бушмен виглядає дуже нескладно. Здає ся, що велика його голова ледво держить ся на тонкій, жилавій шиї, плечі остро виступають, лопатки стирчать, скіра у них суха і тонка та поморщена; лице поморщене навіть у молодих людий, а черево — нещасне „черево бідности"! — або сильно видуте як бубон, або запале, залежно від того чи Бушмен голодний чи напхав свій живіт чим попало.

Готентот, мешканець полудневої Африки.

Ноги і руки підходять якраз до цілої постави; мускули на них тонкі, сторчать сухими, жилястими скрутнями.

Огнеземельці і Бушмени вважають ся за найменше культурних, отже за найбільше „диких" людий на землі.

(Дальше буде).

Олекса Стороженко.

Чортова коршма.

—о—

Раз, походом із курської губерниї в херсонські степи, переправившись через Дніпро, прийшов наш штаб на „дньовку" в село Сведовок. Село розкинулось в долині, а кругом оточували його високі гори, вкритії одвічним лісом. Мині сказали, що в лісі багацько вальшнепів[1]), і я, на другий день, пішов пополювать. Щоб не заблудить ся в гущах, я узяв з собою хазяйського сина, парубка по двадцятому року; думаю собі: проведе, а часом як встрелю на плесі качку, то буде кому й витягти. В лісі вальшнепів здіймалось до-біса, так за гущиною не зручно було стрілять; от ми, пообідавши у лісничого, й вибрались з петрів ік Дніпру, щоб пополювать ще на качок та куликів.

Вже над вечір, як став стухать жар, повертались ми у село луговиною. Не доходячи верстви зо три до села, побачив я на горі велику руїну мурованої будови. Сонце сідало і огненним проміням осьвіщало темні мури, а за ними і наокола чорнів ліс.

— Що се за руїна? — спитав я парубка.

— Се „Чортова корчма", — одказав парубок.

— Як чортова?

— У сій корчмі колись, давно вже, шинкували чорти, та й досі що-року перед різдвом бенкетують тутечки з відьмами.

— Хто-ж бачив, як вони бенкетують?

— Були такі, що бачили та й росказували тим, що не бачили.

Я зійшов на гору, щоб оглдіть руїну. Корчма була стародавньої будовлї: широкі стіни і покої під зводами[2]). В першому покою, на камяному помісту, було розкидане скло од битих пляшок, кістки; а біля розваленої груби лежала кабиця[3]), багацько битих горшків і купа попілу з вугіллям. Видко було, що тутечки ще не так давно щось готували і добре гуляли.

— Так, так, — сказав я, — бенкетували, тільки не знаю хто: чи люде, чи чорти?

— Кому-ж більш і товктись тутечки, — одказав парубок, — як не чортам! яка нечиста мати понесе сюди чоловіка!

— Роскажи ж мині, хто довідав ся, що в сій корчмі шинкували чорти? Як про се росказують?

— От як про се росказують старі люде, — почав парубок. — Ще за часів Січи, недалечко од сієї корчми, доживав віку старий Запорожець. Мав він хату на дві половини, — на одній, у сьвітличці, сам жив, а на другій жила бабуся, що його годувала і доглядала. Запорожця того всї поважали, бо дуже добра і чесна була людина; не гнула перед ним кирпи і старшина, ходили до його і прості люде, де-коли заходили й Татари (бо й по татарській знав) і Жиди; та він і чортів не цуравсь; — иноли й біси до його навертались, то він було розпитує їх і бавить ся з ними.

Раз, перед різдвом, тільки що вернув ся він з всеночної, чує — щось шкряба біля дверей. Запорожець думав, що кішка, — тільки відчинив, а в хату шасть чорт; хука в лапки і підскакує халяндри[4]), бачите — дуже приморозило, так чорта проняв циганський піт.

„Та й змерз же!" каже чорт: „такий мороз, що аж очі злипають ся! Будьте ласкаві, добродію, пустіть погріть ся".

„Грій ся, вражий сину", каже Запорожець, поскубши тихенько за вухо чорта.

„Спасибі вам, добродію", каже чорт, „за вашу ласку". Та й сів біля грубки.

„Відкіля се", спитав Запорожець, „нечиста мати тебе принесла?"

„З далека", каже чорт, „аж з того краю сьвіта!"

„Що-ж ти там робив?" спитав старий.

„Звісно що", каже чорт: „ізкушав людей. Що-ж нам чортам більше й робить..."

„І не обридне вам", каже Запорожець, „чорти-батька-зна чого блукать по сьвіту! пора б вже вам і вгамувать ся..."

„Е, добродію", каже чорт, збідившись, „не наша сила, не наша й воля: — і в нас є старшина, сиріч начальство... треба, бачите, слухать ся; скачи, враже, як пан каже. А то який би його біс оттак і по сьвіту товк ся! Подивіть ся лишень на мене: гасаючи, всі кігтики на лапках попритирав, і шерсть на боках пошилазила!... Та ще, коли-б ви знали, що вони вигадують тамечки у пеклї: понастроювали скрізь тих шинків, корчм, запроважають бенкети, ігрища, гоцаки, тропаки, гопаки!..."

„Не велика ще біда", каже Запорожець, „з тих шинків, корчм і ігрищів: прийде чоловік у шинок, випє собі на здоровя чарку горілки, з'їсть оселедець, другий; зберуть ся на празник або в неділю парубки та дівчата, погуляють собі, потанцюють, а деякі спарують ся і одружать ся..."

„Коли-б так!" каже чорт, „то б нічого було й казать; а то хоч-би і в сій корчмі, що біля вас... Чи ви знаєте, добродію, хто там шинкує?..."

„Казали — якийсь Жид", каже Запорожець.

„Який вам Жид!" одказав чорт зареготавшись: „наш таки чорт, та ще й з Київа відьми налїтають".

„Гляньі" каже Запорожець: „не знав я сього, а то б пішов подивить ся!... А ти-ж, чорте", пита, „що там робиш?"

„Що я роблю?... Таньцюю", каже чорт: „сьогоднї важний задамо бенкет, і музика таки наша, пекельна буде, а вже які відьми з Київа назлїтають ся, на віки гарні! Приходьте, добродію, до нас, побачите, як я буду танцювать гопака і гоцака!"

„Пішов би", одказує Запорожець, „так нікому-ж мене провести, старий вже з-біса став..."

„Я-ж вас проведу", каже чорт, „разом і підемо",

„Добре!" каже Запорожець: „побачимо, як там у вас, у чортів, люде бенкетують".

— Виголивсь Запорожець, одяг червоний жупан з вильотами, що пообшивані брузументами[5]), обувсь у чоботи сапяньці, підперезав ся шалевим поясом, причепив шаблюку, і вусів не забув навапсить[6]), та взявши чорта за хвіст, і пішов у корчму. Як зблизились ік корчмі, приглядуєть-ся Запорожець, аж перед ним не чорт вже, а парубок у чорному кобеняку[7]), підперезаний червоним поясом, в смушевій шапці; і вже тримає його не за хвіст, а за кобеняк.

— Увійшов Запорожець у корчму, дивить ся — народу повнісінько як у церкві; по всіх лихтарях позасьвічувані сьвічки: дарма що шабашкові, а палають неначе воскові в ставниках. Тільки вгледів орендар Запорожця, зараз і підскочив до його з пляшкою.

„Мозе пан добродзїй", каже, „позволї килїшек гданської вудки?"

„Всип", каже Запорожець: „побачимо, що там за гданська!"

— Випив Запорожець — аж зацмокав: така кріпка та смачна.

„Мозе сце", каже орендар, „пан добродзїй позволї килїшек?"

— Випив Запорожець і другу. Якось йому повеселїшало, неначе помолодшав. А тут як ушкварять музики джинджируху![8]) — та й гарно ж грали, матері їх лихо: скрипиця так і виспіває, бубни і гудуть, гуркотять, цимбали мов дзвоники дзвонять. Як почув старий, так аж жижки у його затрусились, сами ноги затупотїли. Зараз і почали танцювать. Дівчата такі гарні, одна в одну. Пішов у танець і той чорт, що привів Запорожця. Знатно танцює, гаспедів син! Не вдержавсь і старий, ну й собі по запорозькій: і викрутасом, і вихилясом, цокотить підківками, вистрибує, ноги висче голови задира. Парубоцтво й дівчата кругом обступили, дивують ся, і на чорта вже не дивлять ся. Таньцював старий, поки в його духу не захопило. А тут де не взявсь орендар з пляшкою і знов до його:

„Мозе пан добродзїй позволї килїшек вудки?"

— А Запорожцю того тільки й треба: випив, трошки оддихав і знов пішов із чортом козачка. Як натанцювались, повів чорт старого по других покоях. Увійшли в один, — все парубки та дівчата, сидять собі парками, розмовляють і чоломкають ся. Увійшли у другий, аж там грають у карти: на столї купи грошей, мідні й срібні, а кругом стола людей-людей: були між ними і з сивими чубами... Не счув ся Запорожець, як і сам став грать. Здали карти раз, в-друге — вже й таляра програв! Що за біс! думає собі, — у одного чоловіка усе хлюсти[9]). Коли зирк, аж він виймa з кишенї карти. Запорожець черк його по пиці, а той старого за груди.

„Е, ні", гримнув Запорожець, „пострівай, роби що-небудь одно: коли шахруєш, так і шахруй, а я почав тебе бить, так і буду товкти!" — Та і вдруге йому затопив.

— Той гвалту; відкіля ні взявсь орендар, до Запорожця, як крикне:

„За-сцо ви бєтє моїх гостей?... Ми вас прозенемо з кумпанїї!..."

„Мовчи, чорте", гримнув Запорожець, „зась тобі до людей, знай своє пекло!..."

„Який я цорт", одказує орендар, „я цесний еврей!"

„Брешеш", каже Запорожець, „от як стягну з тебе жидівські галанцї, та й відотну тобі хвіст, щоб знав, як приймать шахраїв до гурту!..."

— А чорт, що привів Запорожця, смик орендаря за шлафрок.

„Хто сахрує, хто?" загутнів арендар, неначе й не знає, хто.

„Ось хто", гримнув Запорожець, та знов черк по пиці шахрая.

— А арендар до його:

„Як ти осьміливсь ошукувать пана добродзїя?" Далї каже другим: „забирайте, панове, його гросі і зенїть з карчми!... Я приймаю тільки цесних людей!"

— Духом розхапали гроші, женуть шахрая в потилицю, а Жид до Запорожця з пляшкою.

„Мозе пан добродзїй позволї килїшек вудки?"

— Частує Запорожця, а тут прибігли дві дівчини, такі гарні, певно відьми: білі, повні, щоки горять, очі як зірочки ясніють; втомились танцюючи, так повні груди так і підіймають ся до-гори. Вхопили старого під руки та й повели.

„Потанцюйте ще, добродію", просять: „люде кажуть, що мабуть у вас чорти сидять в чоботях!"

„А може й сидять", каже Запорожець, „бо чорт мене обував".

— Знов пішов гайдука[10]) садить, так за відьом і держить ся; на-силу вже чорт вивів його з корчми. Сказано, запорозька натура, і байдуже йому: з ким би не гулять, аби гулять!... Повів чорт Запорожця додому; на-силу диба неборак: дуже таки втомив ся, обома руками держить ся за хвіст, аж стогне сердешний чорт. Як дойшов старий до своєї господи попрощав ся з чортом, та й став стукать у двері. Відчинила бабуся, сьвітить, а Запорожець до неї, ну її обіймать та до серця тулить, а баба від його трохи каганця не впустила..

„Бог з вами, добродію!" каже: „що се ви робите, чи ви не здуріли?"

— На-силу його утихомирила і положила спати. На другий день прокинув ся Запорожець, дивить ся — бабуся стоїть біля його ліжка.

„А що", спитав Запорожець, „чи вже благовістили до церкви?"

„Де вам благовістили!" каже баба: „добрі люде вже й пообідали; я вже думала, чи не заснули ви на віки вічні!"

— Як схопить ся Запорожець, як крикне:

„Ну не бісового-ж тобі сина й чорти! чого гаспеди наробили: на різдво не довелось мині в церкві бути й Богу помолить ся! „Ні, каже, „сього не можна... Як таку волю їм дать, то вони всіх людей з пантелику зібють; мабуть не я один опізнивсь до церкви!..."

— Одяг ся і пішов до попа, росказав йому все, як було, зібрали мирян, порадились, та й рішили: спалить діявольску корчму. Так хоч і спалили, а все-ж таки що-року, перед різдвом, товчуть ся і бенкетують тутечки чорти й відьми. Як бачите, — ніхто й цегли не бере на груби, боять ся. Так ся анахемська руїна мабуть буде стоять аж до кінця сьвіта!...

— Добре, — додав парубок, — що тодї були на сьвіті такі люде, як отсей Запорожець, що росказую: було й кому довідать ся, що шинкують чорти; а теперечки кожному байдуже...

1) Валь(д)шнеп (рос.)—Waldschnepfe, бекас лісний, слонка. 2) Звід—склепінє. 3) Кабиця—огнище в сїнях або на дворі замість печи. 4) Халяндра—циганський танець. 5) Брузумент—ґальон, карунка. 6) Навапсить—навоскувати, намастити, щоби штивні були. 7) Кобеняк—верхня одежа (опанча) з богородицею. 8) Джинджируха—веселий та скочний танець. 9) Хлюсти—козирі або инші добрі карти. 10) Гайдук—танець з присюдами.